

Posudek vedoucího diplomové práce Václava Junka
Prózy Josefa Škvoreckého v překladech Paula Wilsona

Diplomové téma Václava Junka sice není čistě bohemistické, ale vychází z dlouhodobého zájmu o jisté rysy próz Josefa Škvoreckého (viz BP ze září 2020, zabývající se spisovatelovými dvěma rozsáhlými romány z osmdesátých let 20. století). V předkládané práci se diplomant ovšem nezabývá překladatelským přístupem Paula Wilsona ke Škvoreckého češtině, v níž se mísí hovorová varianta spisovného jazyka s nejrůznějšími nářečními variantami, s originálně zapisovanou češtinou obecnou a s různě prorostlými kombinacemi češtiny s dalšími jazyky, zejména s angličtinou – což všechno představuje pro překladatele do jakéhokoli jazyka značnou výzvu. Zájemem Václava Junka je odlišně budovaná výstavba textu v českém originálu a v anglickém překladu, resp. v anglické adaptaci původního tvaru.

Škvorecký se k zahraničnímu publiku (v jeho případě zejména publiku anglofonnímu) nikdy nestavěl tak striktně jako Milan Kundera. Ten od svého odchodu do exilu věnoval francouzským převodům svých česky psaných próz minuciózní péči, úzce se svými překladateli spolupracoval, spolu s tím, jak si osvojoval francouzštinu, nebylo pro něj žádné řešení definitivní, zasahoval do opakovaných vydání nejen ve francouzštině, ale i v angličtině, němčině a španělštině, ze svých próz vytvářel de facto pro každou jazykovou oblast odlišnou verzi, svými komentáři doprovázel nejen vlastní texty, ale právě i překladatelská řešení apod., až od poloviny devadesátých let začal psát francouzsky.

Josef Škvorecký měl k opakovaným vydáním svých textů v češtině mnohem volnější vztah a totéž lze říci o překladech jeho textů. Pokud vím, nechával svým překladatelům volnou ruku a při spolupráci s tím nejstabilnějším, Kanadánem Paulem Wilsonem, jenž byl na přelomu šedesátých a sedmdesátých let úzce spjat s kulturním prostředím českého undergroundu, vycházela převážná část podnětů právě od překladatele, nikoli od něj samého. Wilson přeložil *Příběh inženýra lidských duší* (1977, *The Engineer of Human Souls*, 1984), *Prima sezónu* (1975, *The Swell Season*, 1986), *Scherzo capriccioso* (1984, *Dvorak in Love*, 1986), *Konec poručíka Borůvky* (1975, *The End of Lieutenant Boruvka*, 1989), *Návrat poručíka Borůvky* (1981, *The Return of Lieutenant Boruvka*, 1990), *Mirákl* (1972, *The Miracle Game*, 1991), *Tankový prapor* (ps. 1954, vyd. 1971, *The Republic of Whores*, 1993) a *Obyčejné životy* (2004, *Ordinary Lives*, 2008).

Václav Junek vybral z této plejády tři romány, které se v české a anglické verzi co do kompozice rozcházejí: *Příběh inženýra lidských duší*, *Scherzo capriccioso* a *Tankový prapor*. Ve své diplomové práci se jejich podobou zabývá v pořadí, v jakém vstupovaly do anglického kontextu. V jednotlivých kapitolách přibližuje fakturu jmenované prózy a v následném pojednání o jejím

anglickém protějšku chronologicky eviduje konstrukční změny. Podle jeho výkladu si lze udělat dobrou představu o tom, jak byl Škvoreckého text přizpůsoben odlišnému kulturnímu kontextu, jak výstavba románů eliminuje většinu prvků, které u českého čtenáře zasahují podprahové vnímání a umožňují mj. číst autorova jednotlivá díla jako jistý makrotext.

Diplomant odvedl náročnou práci, během níž dokázal zaznamenat nejen viditelné přesuny rozsáhlejších textových segmentů, ale i jemnější změny, týkající se třeba odlišné funkce věnování či datací fiktivních dopisů v *Inženýru lidských duší*. Mohlo by se namítnout, že Václav Junek se už nepokusil o syntézu svých poznatků, o výklad významů, jež vznikly z konstrukčních posunů mezi originálem a překladem. Je to námitka, která má oprávnění, ale jak jsem zrod diplomové práce sledoval, domnívám se, že jednak vzniklo pojednání, které má i tak svou nezastupitelnou cenu, a jednak by diplomant k dalšímu kroku potřeboval větší časový odstup, neboť čtení anglické verze bylo u něj napořád vedeno čerstvou povědomostí o podobě českého originálu, která – ať už chtěl nebo nechtěl – určovala jeho vnímání anglického překladu. Ke kýženému významovému scelení, domnívám se, by bylo zapotřebí číst a vykládat překlad jako suverénní, samostatný text svého druhu.

Autor prokázal schopnost poučené textové analýzy i literárněhistorického výzkumu. Doporučuji jeho práci k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi „výborně“ a „velmi dobře“.

14. června 2023

Doc. dr. Michael Špirit